

Зінченко В.А. Туристичні екскурсії як різновид соціокультурного простору України. суспільство: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 24–25 березня, 2021 р. / М-во освіти і науки України; Київ. ун-т культури, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2021, Част. 1. – 210 с. С. 74-76.

ТУРИСТЧИНІ ЕКСКУРСІЇ – ЯК РІЗНОВИД СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ.

Протягом всього періоду існування туризму, як соціального явища, його методи організації надавали людству ефективну можливість сприйняття досягнень культури. Головним чинником при цьому являються екскурсії. За рахунок своєї особливості і своєрідності вони надзвичайно ефективно впливають на сприйняття людиною соціо-культурологічних цінностей.

Україна не є виключенням з цього процесу. З моменту створення перших туристичних гуртків в Україні (кінець XIX ст.) і до сьогоднішніх сучасних технологій туристично-екскурсійної справи (3D, віртуальні екскурсії, екскурсії-квести і т.д.), туризм залишається однією із самих нестандартних і привабливих форм для пізнання історії України та її культурологічних цінностей.

В період новітньої історії України, особливим поштовхом до цього стали політичні події останніх часів, а саме Помаранчева Революція 2004 року та Революція Гідності 2014 року. Ставши сучасним фундаментом оновлених патріотичних почуттів і підвищеної самосвідомості громадян України, вони орієнтують українців на поглиблене пізнання своєї історії і культури.

Внутрішній туризм і внутрішні туристичні маршрути стають, як ніколи популярними, на них починає формуватися додатковий соціальний запит.

Туристична галузь професійно реагує на ці процеси, наслідком чого стає формування цілої низки спеціалізованих пропозицій:

- Тематичні екскурсійні тури по основним культурологічним місцям України;
- екскурсії історико-пізнавального спрямування;
- відвідини заповідних зон;
- еко-етно маршрути вихідного дня;
- тури відпочинкового і оздоровчого характеру.

Класичним прикладом може бути програма загальнодержавного значення «7 чудес України». Даний загальнонаціональний проект задумувався для того, щоб показати українцям і світу історично значиме, архітектурно витончене, туристично привабливе – красиве та унікальне обличчя нашої держави. Було обрано сім історико-архітектурних чудес України, якими стали – Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець», православний монастир Києво-Печерська Лавра, Державний історико-архітектурний заповідник «Хотинська фортеця», Національний дендрологічний парк «Софіївка», Всесвітньо відома пам'ятка архітектури Софія Київська, давнє місто-держава Херсонес Таврійський та Хортиця – Національний заповідник і найбільший остів на Дніпрі. Проект «7 чудес України» було зареєстровано в 2007 році. В 2008-2009 роках було проведено акцію «7 природних чудес України», переможцями якої стали біосферний заповідник «Асканія-Нова» (Херсонщина), регіонально-ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя» (Миколаївщина), Дністровський каньйон (Вінницька, Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області), Мармурова печера (АР Крим), Національний природний парк «Подільські Товтри» (Хмельниччина), озера Світязь (Волинь) та Синевир (Закарпаття). У 2010 році розпочався новий етап акції – «7 чудес України: замки, фортеці, палаци».

За даними Всеукраїнської Асоціації Туристичних Операторів, об'єми мандруючих українців в межах своєї країни з 2005 до 2015р. збільшилися більше, ніж в 5 разів.

Відвідини музеїв (за статистикою Ліги екскурсоводів) збільшилися за аналогічний період часу більше, ніж в 3 рази. З'являються принципово нові

форми екскурсійного обслуговування туристів, такі як: екскурсії-квести, екскурсії з театралізованими елементами, популярності набув подієвий туризм.

Відновили свою популярність маршрути вихідного дня, які на початку 90-х років тимчасово «вийшли з моди» в силу переваги пропозиції міжнародного туризму і появи раніше недосяжних зарубіжних турів для більшості пересічних українців.

Все це засвідчує про зростання популярності туризму в Україні, він стає сучасною культурологічною тенденцією, яка безумовно має своє майбутнє.

Проте, було б помилково не зазначити про обставини 2020 року, а саме про негативний вплив карантинних обмежень у зв'язку з епідемією коронавірусу на розвиток туризму в світі і в Україні, зокрема.

За даними Всесвітньої Туристичної Організації, членом якої є і Україна, кількість подорожуючих у 2020 році (внаслідок безпрецедентних обмежень на подорожі), скоротилася не менше ніж на 30 % з показниками минулого року.

Всесвітня Туристична Організація допускає, що прогноз може бути переглянутий, адже світова спільнота наразі зіткнулась з величезними соціальними та економічними проблемами, а термін їх вирішення незрозумілий. У разі збереження прогнозованого показника уповільнення туристичної галузі може відбутися на 20-30 %. Дохід туристичного сектору скоротився на 350-450 мільярдів, тобто на третину від тих 1,5 трильйонів доларів, що були зароблені туризму протягом 2019 року. Це означає, що пандемія корона вірусу коштуватиме туристичній галузі від 5 до 7 років зростання. Це найбільш вразливий вплив на туристичну індустрію за останні роки.

Проте, знання філософії туризму та його значення в житті людини, дають всі підстави стверджувати, що туризм потенційно відновиться і навіть розшириться в своїх формах в після коронавірусний період.

Безумовно COVID-19 суттєво змінить світосприйняття людиною. Досвід власного сприйняття не замінять найякісніші фільми і найцікавіші книжки.

Туризм дає можливість пережити особистісну співналежність до культурного досвіду свого народу, нації, людства. Ресурси культурного туризму незникаючі, незмінні, нікуди не переміщувані. Вони вічні. Тому важко переоцінити внесок досвіду подорожування у формування і розвиток особистості. Він водночас виконує кілька функцій:

- дає відчуття належності до власної спільноти завдяки порівняння різних культурних норм, поведінкових зразків;
- забезпечує опанування культурних надбань;
- сприяє підвищенню самооцінки, формуванню самоповаги, внаслідок набуття людиною індивідуального унікального досвіду.

Вищезазначене засвідчує велику значимість туристичних екскурсій для людини в сприйнятті нею існуючого соціокультурного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Всесвітня туристична організація Організація Об'єднаних Націй [електронний ресурс] – режим доступу: [http: // www.unwto.org/](http://www.unwto.org/)
2. Туризм і відпочинок в Україні [Електронний ресурс] - режим доступу: [http: // travel-blog.kiev.ua](http://travel-blog.kiev.ua)
3. Туризмолוגія, концепуальні засади теорії туризму: науково-навчальне видання – Київ. КУТЕП, 2008. – 825с.